

Kleinschalig Indonesië

8 oktober – 31 oktober 2014
Peter van Hasselt

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Woensdag 8 en donderdag 9 oktober: De heenreis naar Jakarta	5
Vrijdag 10 oktober: De eerste dag in het klooster in Cimahi	6
Zaterdag 11 oktober: De laatste dag in Cimahi	8
Zondag 12 oktober: Een dagje met zuster Alexa in Jakarta	9
Maandag 13 oktober: Een reisdag naar Yogyakarta	12
Dinsdag 14 oktober: Op bezoek bij broeder Sarju en broeder Kirja in Yogyakarta	13
Woensdag 15 oktober: Een dagje universiteit op Sanata Darma	15
Donderdag 16 oktober: Een toeristisch dagje met broeder Sarju	16
Vrijdag 17 oktober:	
Opnieuw een toeristisch dagje in de omgeving van Yogyakarta	17
Zaterdag 18 oktober:	
Onze derde toeristische dag in de omgeving van Yogyakarta	19
Zondag 19 oktober:	
Op bezoek in het klooster van zuster Agnes in Rawaseneng	20
Maandag 20 oktober: Een dagje op stap met zuster Agnes	22
Dinsdag 21 oktober: Naar Puwerkorto op familiebezoek	23
Woensdag 22 oktober: Een dagje Baturaden	25
Donderdag 23 oktober: Terug naar Jakarta	26
Vrijdag 24 oktober:	
Een toeristische morgen in Jakarta, 's middags bezoeken bij de zusters	27
Zaterdag 25 oktober: De eerste dag op het eiland Sumbawa	29
Zondag 26 oktober: Een bezoek aan het project van zuster Alexa op Sumbawa	31
Maandag 27 oktober: Een uitstapje met zuster Alexa op het eiland Sumbawa	33
Dinsdag 28 oktober: De laatste dag op het eiland Sumbawa	34
Woensdag 29 oktober: De terugreis begint	35
Donderdag 30 en vrijdag 31 oktober:	
Een laatste dag in Jakarta en de terugreis naar huis.	36
Nawoord	39

Op bezoek bij de kleinschalige projecten in Indonesië

samen met Anton, Mirte en Aykut

Voorwoord

In maart 2014 besloten Anton en ik om opnieuw onze kleinschalige projecten te bezoeken in Indonesië. Eveneens besloten we om samen met zuster Alexa de laatste 4 dagen van onze reis een bezoek te brengen aan haar nieuwe project op het eiland Sumbawa. Het gaat hier om een project voor jongvolwassenen bij het opzetten van een 'wegrestaurant' met een grote parkeerplaats. Enkele weken hierna besluiten Mirte, de jongste dochter van Anton en haar man Aykut met ons mee te gaan om op deze manier hun huwelijksreis te vieren (ze zijn in juni jl. getrouwd in Turkije). Hoewel we deze reis het nuttige met het aangename trachten te verenigen is het zeker niet de bedoeling het als een vakantiereis te bestempelen. Zoals bij onze voorgaande reizen hebben we ook nu weer met alle begeleiders/sters van de projecten een bespreking, waarin zij zullen verantwoorden waaraan de ontvangen gelden besteed zijn. Tevens is de reis bedoeld om uit te leggen dat we als bestuur van de 'Stichting Kleinschalige Projecten Indonesië' onze regels als aftrekpost voor de belastingen (ANBI) hebben aangescherpt via proposals (aanvraag van gelden). Anton en ik hebben als voorbereiding op deze reis de besprekpunten met de begeleiders/sters van de projecten op een rijtje gezet. Ook zullen we de begeleiders/sters uitleg geven dat we als bestuur voortaan zullen spreken over

structurele aanvragen (jaarlijks) en incidentele aanvragen (ter beoordeling aan het bestuur).

In dit verslag wordt verschillende keren gesproken over adoptiekinderen. Naar aanleiding van verschillende berichten op dit moment in de media over kinderhandel bij adoptiekinderen willen we nadrukkelijk vermelden dat het hier gaat om kinderen die blijven wonen binnen hun cultuur- en gezinsituatie. M.a.w. deze kinderen worden niet afgestaan aan pleegouders in andere landen. Ook gaat het hier om gelden die door ons beschikbaar worden gesteld om kinderen scholing te laten volgen.

Evenals de twee vorige keren (2009 en 2012) heb ik ook nu weer een dagboek bijgehouden van onze belevenissen en ervaringen. Ik nodig u uit om samen met Anton, Mirte en Aykut met mij opnieuw mee te gaan 'langs de projecten'.

Peter van Hasselt

Woensdag 8 oktober en donderdag 9 oktober 2014

De heenreis naar Jakarta

Na een uitstekende voorbereiding van Anton (o.a. contact leggen met allen die we gaan bezoeken) vertrekken we woensdag 8 oktober met een vlucht van de vliegtuigmaatschappij Emirates via een tussenstop in Dubai naar Jakarta. Onderweg hoor ik een moeder zeggen tegen een kind: "vliegen is wachten". Ik kan deze uitspraak van harte ondersteunen. De vliegreis duurt 14 uur: 6 uur naar Dubai en 8 uur naar Jakarta. Het wachten in Amsterdam, Dubai en Jakarta duurde totaal 10 uur: inchecken, door controlepoortjes en douane. Vervolgens naar de gate, waar wordt omgeroepen dat het vliegtuig uit Dubai vertraging heeft opgelopen, waardoor we later zullen vertrekken. Eindelijk kunnen we instappen in een Airbus, geschikt voor 500 passagiers (in twee lagen). Ik ben al eens verbaasd geweest dat een Boeing met zoveel gewicht de lucht in kan, maar bij deze Airbus wordt mijn verbazing nog eens verhoogd met vele kwadranten. 's Nachts rond 24.00 uur landen we in Dubai. Een modern vliegveld met heel veel dure koopwaar. Het is erg druk. Waarschijnlijk heeft dit te maken met veel pelgrims die vanwege het offerfeest terugkomen uit Mekka. Ik breng een gedeelte van de wachttijd door in een rookruimte en krijg vanwege de stank even de motivatie om nu eens eindelijk toch maar eens te stoppen met deze kwalijke verslaving. Als ik echter denk aan de rookwaar die ik meegenomen heb in mijn koffer besluit ik deze oprisping toch nog maar even uit te stellen. Na 4 uur wachten kunnen we hier opnieuw inchecken en vliegen we om 04.15 u. richting Jakarta.

Donderdag 9 oktober rond 17.00 u. (Indonesische tijd!) landen we in Jakarta, waar Anton voor ons een auto met chauffeur heeft afgesproken, die keurig op ons staat te wachten. Om 18.00 u. vertrekken we, eerst de files in Jakarta trotserend, naar het klooster van de zusters Dominicanessen in Cimahi, die ons om 21.00 met open armen en met de bekende Indonesische gastvrijheid liefdevol ontvangen in de persoon van de inmiddels 91 jarige zuster Edmunda. Ze is de laatste Nederlandse Dominicanes in Indonesië van de zusters die in 1952 hier begonnen met hun toenmalige missieactiviteiten. Ze is het toonbeeld hoe je energiek en goed bij de tijd kan blijven als je maar actief blijft. Ze zorgt, samen met andere zusters, nog steeds voor ongeveer 200 adoptiekinderen. Natuurlijk moet er eerst gegeten worden voor we ons kunnen installeren in de

gastenkamers in het klooster met twee prachtige Leen-Bakker-bedden. Na deze toch wel vermoeiende heenreis kunnen we ons eindelijk te rusten leggen. Onze Indonesiëreis 2014 is nu echt begonnen.

Vrijdag 10 oktober 2014

De eerste dag in het klooster in Cimahi

Vandaag is onze eerste werkdag. Vanmorgen hebben we een bespreking met onze voorbereide bespreekpunten met zuster Fidelis, priorin van dit klooster, met zuster Edmunda en met zuster Alberta, haar ondersteuner en opvolgster. Het gaat bij onze bespreking in eerste instantie om een verantwoording van de gelden die de zusters van onze stichting voor de jaren 2013 en 2014 hebben ontvangen. Zuster Fidelis heeft een keurig en gedetailleerd overzicht gemaakt voor haar adoptiekinderen. Ze heeft nog € 1400 in kas. Ze overhandigt de overzichten aan Anton om te bewaren in het archief van de stichting en als bewijsmateriaal voor de donateurs en het bestuur. Ze geeft ook aan dat het project van de becakrijders in Puworkerto, waarvan ze de leiding had overgenomen van zuster Agnes, op dit moment niet meer functioneert, omdat het gekoppeld was aan het ziekenhuis naast het klooster. Er is nu een nieuw ziekenhuis gebouwd, waardoor de groep uiteen is gevallen. Ook zijn er nogal wat becakrijders op zoek moeten gaan naar ander werk, omdat de vele brommers in hun stad hun werk hebben overgenomen. We spreken met zuster Fidelis af dat ze zal onderzoeken welke kinderen in 2015 eventueel nog in aanmerking komen voor een bijdrage. Hierna hebben we een gesprek met zuster Edmunda en zuster Alberta over de situatie van haar 200 adoptiekinderen. Ook deze zusters geven ons inzicht hoe de gelden in 2013 en 2014 besteed zijn. We besluiten aan het eind van het gesprek dat ook deze zusters voor 2015 een proposal kunnen indienen. Tijdens onze gesprekken met deze zusters komt duidelijk naar voren dat de gelden die ze van onze stichting jaarlijks ontvangen besteed worden om de adoptiekinderen naar school te kunnen laten gaan. Onze gelden zijn niet bestemd voor sociale ontwikkelingen.

Op deze manier komen de doelstellingen van onze stichting steeds duidelijker in beeld: gelden zijn bedoeld voor onderwijskansen voor kinderen. Het gaat hierbij niet om grote bedragen, maar we dienen het tevens kleinschalig te houden.

Ook maken we vanaf nu een duidelijk onderscheid in structurele bijdragen (jaarlijks) en incidentele bijdragen die beoordeeld worden door het bestuur, gerelateerd aan onze doelstellingen. Dit alles onder het adagium: 'leer mij het zelf te doen' (oftewel geef ze geen hengel, maar leer ze vissen). In ons gesprek met zuster Fidelis staan we stil bij de rol die zuster Alberta in de toekomst voor onze stichting zou kunnen gaan spelen. Zuster Alberta is een zuster van 28 jaar die uitstekend Engels spreekt. Ze is op dit moment heel betrokken bij de adoptiekinderen van zuster Edmunda. We zouden het als stichting erg op prijs stellen als zij als contactpersoon voor onze projecten zou willen optreden. Ze is niet alleen taalvaardig met het Engels, maar ze is ook bekend met de sociale media. Kortom: een zuster van de 21e eeuw. Zuster Fidelis antwoordt bevestigend op ons verzoek en geeft ook aan voor zuster Alberta hiervoor tijd vrij te maken. Wij zijn hier als stichting erg blij mee. In de loop van de middag maakt zuster Alberta deze taak al direct concreet door de bankgegevens van de projecten in Cimahi aan ons door te geven (op verzoek van Anneke als penningmeester van de stichting). Kortom: het was deze morgen een constructief en bemoedigend overleg. We weten nu zeker dat we niet voor niets aan deze reis begonnen zijn. 's Middags brengen we o.a. met zuster Immaculata een bezoek aan het bejaardenhuis van de opa's (5) en oma's (27), genaamd Panti Werha Karitas. De bewoners zijn te arm om voor zichzelf te zorgen, ook zijn ze veelal verstoten door hun kinderen en familie. Ooit was dit het eerste project van oom Alfons en tante Adèle (de ouders van o.a. Anton en Anneke en de oma en opa van o.a.

Mirte en Anne). We worden hier onthaald met een welkomstlied alsof we Willem Alexander en Maxima zijn. De bewoners hebben vanwege de oktobermaand een gebedsdienst die we mogen meemaken (met bedes voor oom Anton en oom Peter).

Na de dienst krijgen we geschenken en er wordt opnieuw voor ons gezongen. Kortom: ontroerend. In 2013 heeft onze stichting incidenteel € 3000 gedoneerd om het gebouw opnieuw te laten schilderen. Met eigen ogen (en foto's) kunnen we dit nu aanschouwen. Het gebouw ziet er goed onderhouden en schoon uit. Hierna bezoeken we het eigen kerkhof van dit bejaardentehuis. Hier vraagt een aanwonende bewoner geld voor het recht van overpad. We zullen als stichting hier zeker niet op ingaan, omdat dit niet strookt met de doelstellingen van onze stichting. Vervolgens brengen we nog een bezoek aan een wooncomplex dat de zusters hier ooit hebben laten bouwen voor gezinnen die geen woonruimte hebben. Ze kunnen hier 5 jaar verblijven met alleen de kosten voor elektriciteit. In die 5 jaren (of eerder) moeten ze geld zien te verdienen om daarna elders een huis te huren of te kopen. We sluiten de middag af met een bezoek te brengen aan het Ereveld Leuwigajah, een kerkhof met oorlogsgraven voor militairen en burgers uit de oorlog van 1942-1945 (meer dan 500 witte kruisen met Nederlandse namen) onder het motto: "hun geest heeft overwonnen". Hierna keren we terug naar het klooster voor het avondeten. Door de wifi-verbinding in dit klooster kunnen we 's avonds De Volkskrant lezen en mijn mails beantwoorden. Ik had zo'n I-pad veel eerder moeten aanschaffen.

Zaterdag 11 oktober 2014

De laatste dag in Cimahi

Vanmorgen toen ik wakker werd stond Anton mij op te wachten met een zeer treurige mededeling. Hij had die nacht om 01.00 u. een sms'je ontvangen van Mirte, zijn dochter, dat ze bij de douane op Schiphol de mededeling had gekregen dat haar paspoort niet meer geldig was. De verloopdatum was weliswaar 3 maart 2015, maar om naar Indonesië te kunnen reizen moest het paspoort nog minstens 6 maanden geldig zijn. Het scheelde slechts 14 dagen. Wrang, maar regels zijn regels. Ook op Schiphol kon bij de douane niets geregeld worden. Mirte kon dus samen met Aykut gepakt en gezakt weer naar Utrecht. Ontreddering alom!

Anton, die alles van te voren keurig geregeld had, was dit helaas vergeten te melden aan Mirte, die dit niet wist. Hij verweet dit zichzelf uitvoerig. (voor de 2 studiereizen van zijn collega's had hij dit wel allemaal gecontroleerd). Daar viel de huwelijksreis van Mirte en Aykut in duigen. Die morgen zijn we via sms'jes en telefoontjes naarstig op zoek gegaan naar een oplossing. Aan het einde van de dag was de stand van zaken aldus: maandag gaat Mirte naar het spiksplinternieuwe stadskantoor in Utrecht om alsnog met spoed een nieuw paspoort aan te vragen. Als alles lukt en meezit zouden ze dan woensdag a.s. in Yogyakarta kunnen zijn. Laten we hopen dat het lukken zal. Deze hele dag blijft natuurlijk in het teken staan van deze onheilsboodschap. We zouden aan het eind van deze dag naar Jakarta gaan om Mirte en Aykut op te halen van het vliegveld. Dit vervalft nu. We hebben nu alle tijd om afscheid te nemen van ons verblijf is Cimahi bij de zusters. Na de middagmaaltijd vertrekken we, uitgezwaaid door de zusters, richting Jakarta. Opnieuw kunnen we terugzien op een gastvrij verblijf in het klooster. Speciaal gaat onze dank uit naar zuster Edmunda, zuster Fidelis, zuster Immaculata (ze blijft voor mij een echte engel) en last but not least zuster Alberta, die voor ons de nieuwe contactpersoon zal gaan worden voor de projecten. Na ongeveer 3 ½ uur rijden met de alombekende files in Jakarta (125 km!!) komen we aan in hotel Amaris. Na ingecheckt te hebben lopen we naar Maria aan de overkant van de straat, die met haar reisbureau alle boekingen voor hotels, de treinreizen en de binnenlandse vlucht naar Sumbawa voor ons geregeld heeft. Met zijn drieën sluiten we deze dag af met een uitstekend Chinees etentje in de hoop dat het volgende week met Mirte en Aykut allemaal zal gaan lukken.

Zondag 12 oktober 2014

Een dagje met zuster Alexa in Jakarta

Vandaag staat geheel in het teken van ons bezoek aan de 110 straatkinderen van zuster Alexa in Jakarta. De kinderen zijn in de leeftijd van 0 t/m. 23 jaar en verdeeld over 2 gebouwen. In het hoofdgebouw verblijven de jongste en de oudere kinderen, c.q. jongeren. In het bijgebouw (een uur rijden verderop) verblijven de kinderen van de Kindergarten (4-6 jaar) en de kinderen van de lagere school (6-12 jaar). Als we na wat zoeken van onze ingehuurde chauffeur aankomen rond 10.30 u. staat zuster Alexa ons al op te wachten. Na een

hartverwarmend welkom gaan we naar haar kantoortje. Dit is mijn derde bezoek bij zuster Alexa (ik was er eerder in 2009 en 2012). In mijn vorige reisverslagen heb ik al uitvoerig stilgestaan bij de opzet van dit project. Ik verwijs de lezer dan ook naar de vorige reisverslagen, die te vinden zijn op onze website (www.help-indonesie.nl).

Van te voren heeft Anton met zuster Alexa afgesproken dat we aan het eind van deze reis samen met haar het nieuwe project op het eiland Sumbawa gedurende 4 dagen zullen bezoeken. Met enige trots overhandigt zuster Alexa ons het programma dat ze voor deze 4 dagen heeft samengesteld. We zijn na lezing diep onder de indruk wat ons straks allemaal te wachten staat en kijken vol verwachting en vreugde uit naar dit bezoek. Zondag 26 oktober a.s. zullen we op een heel vroeg tijdstip (5 uur in de nacht) vanuit Jakarta met een binnenlandse vlucht daarheen vertrekken. Na deze verrassende onthulling van het programma hebben wij ook een verrassing voor zuster Alexa. We mogen 2 enveloppen met inhoud overhandigen. De ene envelop is van de familie Jansen, ingezameld bij gelegenheid van hun 25-jarig huwelijksfeest. Het betreft een bedrag van € 850. De andere envelop met inhoud hebben we ontvangen van Santi Stigter-Affandy met een bedrag van € 200. Tezamen goed voor een bedrag van € 1050. Met een grote glimlach, zoals we van haar gewend zijn, ontvangt ze dankbaar deze enveloppen.

Vervolgens komen we te spreken over portemonneetjes van batikstof die de kinderen tijdens handvaardigheidlessen kunnen maken. Deze kunnen we met enige winst voor de projecten verkopen als we op scholen of andere gelegenheden zijn. Afgesproken wordt dat de kinderen deze de komende weken zullen vervaardigen, zodat we ze aan het einde van onze reis kunnen meenemen. In 2009 was ik hier ook samen met Anton en zijn zus Anneke. Toen waren de oudere leerlingen uitgebreid bezig met een aanbouw van dit gebouw. Het gebouw zag er toen vrij verwaarloosd uit en was hard toe aan een opknappbeurt. Mede door een bijdrage van een interreligieuze stichting is het gebouw in augustus jl. opnieuw geopend. Ik ken het gebouw niet meer terug. Prachtig geveerd, van binnen met nieuwe glimmende tegelvloeren (brandschoon!!) en een verbouwde vleugel voor de staf en de meisjes. Ook voor de slaappleaatsen is er veel verbeterd. Lagen de kinderen eerst met matrasjes naast elkaar op de grond, nu zijn er slaapzalen met mooie stapelbedden en nieuwe matrassen. Kortom: het pionierswerk van zuster Alexa is inmiddels uitgegroeid tot een volwassen en goed geoutilleerd tehuis, het enige tehuis trouwens voor straatkinderen in Jakarta.

Na deze rondleiding gaan we met de auto samen met zuster Alexa, zuster Gardi en een stafid naar de andere, veel kleinere, locatie (een omgebouwd voormalig woonhuis). Hier verblijven de kinderen van 4 t/m. 12 jaar. Dit gebouw lijkt qua inrichting op het andere gebouw zoals we dat in 2009 voor de verbouwing aantreffen. Het is hier allemaal veel soberder en hier liggen de kinderen nog met matrasjes op de grond. Naast het stafid worden de kinderen hier begeleid door de jongeren van 18 t/m. 23 jaar. Je ziet hier op een uitstekende manier hoe de filosofie van zuster Alexa er in de praktijk uitziet. Kinderen helpen elkaar en creëren op deze manier een soort gezinsverband. Met veel liefde en aandacht vervangen deze jongeren van dit project a.h.w. de ouders, die deze straatkinderen veelal niet kennen. Het is ontroerend om dit te zien en te ervaren. Aan het einde van de middag rijden we weer terug naar ons hotel in Jakarta. De avond sluiten we weer af met Maria, die opnieuw een uitstekend restaurant voor ons heeft uitgezocht. Morgen gaan we met de trein naar Yogyakarta waar we de komende week 5 dagen zullen verblijven. We wachten af of het Mirte gelukt is om een nieuw paspoort te bemachtigen. Kortom: morgen wacht ons een spannend en inspannend dagje.

Maandag 13 oktober 2014

Een reisdag naar Yogyakarta

Vandaag staan we vroeg op (om 5 uur) om op tijd op het station te zijn. Zonder een ontbijt genuttigd te hebben checken we om 6 uur uit en stappen in een taxi op weg naar één van de stations van Jakarta. Na enig zoeken (de taxichauffeur wil blijkbaar snel terug zijn) vinden we de ingang van het station. Met een kruier (porter) die onze koffers draagt lopen we naar een wachtruimte. Anton gaat intussen met de porter naar een informatieloket om te proberen het geld van de reeds betaalde treinkaarten van Mirte en Aykut terug te krijgen. Helaas lukt dat niet, omdat hij geen kopieën van hun paspoorten kan overhandigen. Anton heeft ze wel op zijn tablet staan, maar dat wordt niet geaccepteerd (en een uitdraai maken kan hier niet). Kortom: ook hier geldt 'regels zijn regels'.

Om 07.30 u. vertrekt de trein stipt op tijd. We hebben ruim bemeten gereserveerde zitplaatsen, omdat Mirte en Aykut nog in Nederland zijn. Na een rit van bijna 9 uur komen we rond 16.15 u. aan in Yogyakarta (een uur later dan op het reisbiljet staat). Frans en Fafa staan ons zoals altijd gastvrij op te wachten en brengen ons met hun auto naar hotel Ibis in Yogyakarta, waar we 5 dagen en 6 nachten zullen verblijven. Om 18.00 u. zullen ze ons met hun zoon Fabian ophalen om gezamenlijk ergens te gaan eten en vooral met Fabian bij te praten in het Duits. Fabian gaat namelijk in januari voor een jaar studeren in Duitsland. Het is een uniek restaurant waar ze met alleen paddenstoelen heerlijke gerechten weten te bereiden (een volledig vegetarisch restaurant). Niet alleen de smaak is verrassend (vanwege zoet-en-zuur combinaties), maar omdat we de hele dag nog niet gegeten hebben blijken niet alleen onze smaakpillen, maar ook onze buikjes uit te zien naar al dat heerlijk. Als we Michelinbeoordelaars waren geweest waren we zeker uitgekomen bij minstens 2 sterren.

(Een nota bene: werd er dan geen eten in de trein aangeboden? Jawel, maar veel collega's van de studiereis van vorig jaar hadden de dag na deze zelfde treinreis last gekregen van hun ingewanden. Vandaar dat wij dit risico maar niet namen).

Na de voortreffelijke maaltijd worden we teruggeden naar het hotel. Daar ontvangt Anton van Mirte het heuglijke bericht dat ze morgenmiddag (dinsdag 14 oktober) met een geldig paspoort en de KLM naar Jakarta zullen vliegen. Met een binnenlandse vlucht van Jakarta naar Yogyakarta kunnen ze dan

donderdagmorgen bij ons zijn. Alle leed van de voorgaande dagen is ineens vergeten en we verheugen ons op hun komst. Ze zijn door alle 'dramatische omstandigheden' van de afgelopen dagen extra welkom. We kunnen vanavond ontspannen inslapen. Het is allemaal toch nog goed gekomen.

Dinsdag 14 oktober 2014

Op bezoek bij broeder Sarju en broeder Kirja in Yogyakarta

Vanmorgen gaan we op bezoek bij broeder Sarju en broeder Kirja, leden van de Jezuitenorde. Ze geven leiding aan de stichting 'Realino Yogyakarta' bestaande uit een grote groep van jongeren, waarvan er zich 25 bevinden in hun huis in een zogenaamd dormitorium. Het tehuis, c.q. internaat bevindt zich op loopafstand van ons hotel. Broeder Sarju komt ons om 9 uur ophalen. Als we naar de recreatieruimte van de broeders gaan drinken we natuurlijk eerst een heerlijke kopi tubruk (koffie op zijn Javaans) met wat lekkers erbij. Het gaat bij deze reis, zoals ik al eerder vermeldde, niet alleen om de projecten te bezoeken, maar de begeleiders/sters van de projecten dienen ook te verantwoorden hoe ze de ontvangen gelden van onze stichting besteed hebben. (ook al weten we dat dit bij broeder Sarju altijd dik in orde is). Dat blijkt ook nu weer het geval. Broeder Sarju heeft in een databestand (in Excel) alle leerlingen met pasfoto's geregistreerd en er wordt per leerling gedetailleerd aangegeven wat ze hebben ontvangen. De gelden voor de leerlingen zijn uitsluitend bedoeld om hun goed onderwijs te geven en een vak te leren. De broeders werken vanuit dezelfde principes die ook wij als stichting hanteren. Wil je een land verder helpen in zijn ontwikkeling dan moet je investeren in onderwijskansen voor kinderen, c.q. leerlingen. (basis- en voortgezet onderwijs). Het gaat bij deze broeders om leerlingen van 15 t/m. 21 jaar, m.a.w. het gaat om vervolgonderwijs. Dit jaar betreft het 387 leerlingen, waarvan de meesten thuis wonen en 25 in het internaat (vanwege huiselijke omstandigheden of vanwege gedragsproblemen). In 2 ruimtes naast het klooster zijn een metaalwerkplaats gevestigd en een werkplaats voor houtbewerking. Op deze manier leren de leerlingen een vak. Op dit moment zijn leerlingen bezig om van afvalhout houten bankjes te maken voor de universiteit. Dat levert ook weer geld op voor hun onderhoud in het internaat. Om in aanmerking te komen voor deze subsidie hanteren de broeders

een duidelijk gefaseerd protocol opgezet door de broeders in samenspraak met de directies van de verschillende scholen. De fasering ziet er als volgt uit:

1. De schooldirectie geeft aan welke leerlingen volgens hen hiervoor in aanmerking komen.
2. Dit betekent dat de ouders het zelf niet kunnen betalen. Het gaat hierbij in veel gevallen om gezinnen zonder inkomen vanwege werkloosheid. Ook gaat het in de meeste gevallen om onvolledige gezinnen, waar veelal de vader ontbreekt of leerlingen die worden opgevoed door een van de grootouders.
3. Broeder Sarju gaat vervolgens op huisbezoek en krijgt daarbij inzage in de financiële en sociale omstandigheden, waarin de leerlingen worden opgevoed.
4. Op grond hiervan volgt dan een beslissing, die ook afwijzend kan zijn.
5. Aan het einde van het schooljaar vindt er, mede op grond van de schoolrapportages van de leerlingen een evaluatie plaats, waarbij besloten wordt de subsidie wel of niet te continueren (de leerlingen weten van te voren dat ze goed moeten presteren op school).

Broeder Sarju toont ons uit zijn archief een dossier van een leerling. Hij overhandigt het aan Anton om mee te nemen voor het archief van onze stichting. Al enkele jaren is de stichting Realino Yogyakarta bezig om gelden te verwerven voor de nieuwbouw van een dormitorium (slaapruijnte) en 2 trainingsruimten (in de huidige ruimten voor hout- en metaalbewerking). Op dit moment is het dormitorium gerealiseerd en hebben ze de helft van het bedrag toegezegd gekregen. In 2016 zullen hopelijk ook de trainingsruimten verbouwd kunnen worden. We sluiten deze morgen af met een eenvoudige, doch voedzame lunch. Anton gaat hierna naar de universiteit Sanata Dharma om de dag van morgen voor te bereiden. Ik ga terug naar het hotel. 's Middags wandel ik door de gezellige hoofdstraat van Yogyakarta: de Jalan Malioboro. In de mall naast het hotel geniet ik van een heerlijk fruitmixdrankje. Hierna zwem ik nog wat baantjes in het zwembad van het hotel. 's Avonds worden we weer door Frans, Fafa en Fabian opgehaald om samen met een andere familie te eten in een straatje bij een Chinees. Het gaat deze keer om heerlijke saté's met toebehoren. Eenvoudig, maar heel authentiek.

Woensdag 15 oktober 2014

Een dagje universiteit op Sanata Dharma

Deze dag staat geheel in het teken van ons oude beroep: het geven van onderwijs aan de studenten van de Faculteit Educatie, de opleiding voor leerkrachten van de lagere school. Om 10.00 u. worden we opgehaald door een auto van de universiteit. We arriveren er rond 10.30 u. Om 11.00 u. zal Anton voor derdejaars studenten een workshop geven over filosoferen met kinderen. Een technisch assistent zorgt ervoor dat straks alles werkt (laptop, geluid en beamer). Rond 10.45 u komen de eerste studenten binnendruppelen. Ze komen ons keurig een hand geven en nemen vervolgens plaats in het lokaal. Er komen ook nog enkele docenten de workshop volgen. Om 11.00 u. is iedereen binnen en nadat we zijn voorgesteld kan Anton beginnen. Het is een goed en logisch opgebouwde interactieve workshop. Niet alleen valt mij het enthousiasme van Anton op (maar dat wist ik eigenlijk al) ook de studenten luisteren geboeid. Het is voor hen een manier van dialogiseren die haaks staat op hun leergesprekken die ze voeren met kinderen. Het gaat niet om de goede antwoorden, maar om het stellen van de goede vragen. Of zoals Anton aan het begin van de workshop tegen de studenten zegt: 'als je geen vragen hebt geef ik geen les'. Hierna gaan we lunchen met Maya, de docente die ons vandaag heeft uitgenodigd. Aanvankelijk had ik niet zo veel zin om mijn Istanbul-lezing over 'Jenaplanscholen in Nederland' te geven.

Achteraf gezien ben ik toch blij de spullen hiervoor meegenomen te hebben, want door de geanimeerde workshop van Anton is ook mijn onderwijshart feller gaan kloppen. Ik stel voor om mijn lezing over het Jenaplanconcept na de pauze te presenteren (in mijn beste Engels met praktijkvoorbeelden op dvd die zijn opgenomen op De Peppels in Boxmeer). Anton, die ook goed bekend is met het Jenaplanconcept, geeft waardevolle aanvullingen. Kortom: het loopt als een trein en ik ben veel minder gespannen dan in Istanbul vorig jaar oktober. Na mijn presentatie geeft ook Anton nog een lezing over kosmisch onderwijs bij Montessori. De ongeveer 50 studenten blijven de hele middag (zittend op de grond) geboeid en aandachtig luisteren.

Om 16.15 u is de bijeenkomst afgelopen. We worden hierna weer vervoerd naar ons hotel. Om 17.30 u. worden we opgehaald voor een diner in het restaurant Westlake. Vijftien stafleden zijn hierbij aanwezig, waaronder de coördinator internationalisering, de directeur van de Faculteit Educatie en de vicerector van de universiteit. Het wordt een zeer gezellige avond. We kunnen terugkijken op een geslaagde onderwijsdag onder het motto: 'lesgeven verleer je nooit'. Bovendien heb ik weer eens ervaren dat contact met studenten nog steeds de kurk is waarop het onderwijs drijft.

Donderdag 16 oktober 2014

Een toeristisch dagje met broeder Sarju

Gisteren, laat in de middag, zijn Mirte en Aykut aangekomen in Jakarta. Ze overnachten voor een kort nachtje op het vliegveld in hotel Ibis aldaar. Om 6.30 u. vliegen ze met een binnenlandse vlucht naar Yogyakarta (met dank aan Maria die dit in korte tijd allemaal heeft georganiseerd). Broeder Sarju en Anton zullen hen ophalen. Als ik om 7.30 u. naar de ontbijtzaal loop komen ze 'gevieren' het hotel binnenwandelen. Hierna gaan we gezamenlijk ontbijten, waarbij de emoties van de afgelopen dagen nog even de revue passeren. De huwelijksreis kan nu echt beginnen! Na de middag (de kamer moet eerst nog worden schoongemaakt) kunnen Mirte en Aykut de sleutel van hun kamer ophalen. We spreken met elkaar het programma met een toeristisch karakter door voor de komende drie dagen in Yogyakarta. Het is slechts een voorstel onzerzijds, want Mirte en Aykut nemen

hierover de eindbeslissing. Ze hebben een korte nacht gehad na een toch altijd vermoeiende reis vanuit Amsterdam, via Parijs en Singapore naar Jakarta. M.a.w. we maken er een rustig dagje van.

Om 9.00 u. komt broeder Sarju ons ophalen om naar het Kraton, het paleis van de sultan, te gaan. Hoewel het voor mij de derde keer is dat ik het Kraton bezoek blijft het toch een boeiende bezienswaardigheid, mede door de vele Islamitische schoolklassen, waarvan alle meisjes hoofddoeken dragen. Bij het verlaten van het paleis worden we als bekende Nederlanders 'belaagd' door deze meisjes die allemaal met ons op de foto willen. Hierna gaan we, nu samen met Mirte en Aykut, naar het tehuis van de broeders Sarju en Kirja. Opnieuw krijgen we een rondleiding. Nu ook in het nieuw gebouwde dormitorium (hier waren Anton en ik gisteren nog niet geweest). Na een eenvoudige lunch werden we door broeder Sarju teruggebracht naar ons hotel. De middag is voor onszelf. Om 16.00 u. zullen we gaan wandelen over de Jalan Malioboro. Een dochter van een neef van Anton (Egin) uit Purwokerto is speciaal voor ons naar het hotel gekomen. Ze wandelt met ons mee over een van de gezelligste straten van Java waar veel te zien en te beleven is. Rond 18.30 u. worden we weer opgehaald door Frans, Fafa en Fabian en hun familie die we deze week al eerder ontmoet hebben. We hebben weer genoten van een heerlijke Indonesische maaltijd. Mirte en Aykut zijn – mede door deze maaltijd – al helemaal in de Indonesische sfeer van gastvrijheid en lekker eten gekomen. Ze gaan vroeg naar bed om even goed bij te slapen en de jetlag te vermorzelen. Morgen wacht ons om 8.00 u. weer een toeristisch dagje.

Vrijdag 17 oktober 2014

Opnieuw een toeristisch dagje in de omgeving van Yogyakarta

Vandaag staat er opnieuw een toeristisch dagje op het menu. Broeder Sarju komt met een geleende (wat grotere auto) van het Jezuïtencollege St. Ignatius in Yogyakarta ons om 9 uur ophalen. Na een vermoeiende dag met lichte jetlags voor Mirte en Aykut zijn we vanmorgen allen goed uitgeslapen. Rond 10 uur arriveren we bij de wereldberoemde Borobodur, een oud tempelcomplex van de Boeddhisten. Een ware parel van de boeddhistische kunst met zijn indrukwekkende architectuur.

Iedereen die ooit Indonesië heeft bezocht is hier geweest. Ik ben hier vandaag voor de derde keer (in 2009 met Louis en Marja Pullens en in 2012 met broeder Sarju en Mart Kremers). Ik had van te voren al besloten dat ik het vandaag (je wordt tenslotte een dagje ouder) wat rustiger aan zou doen.

De beide vorige keren was ik tot naar het hoogste plateau geklommen. Nu beperk ik mij tot niveau 1 en 2 om me wat meer te verdiepen in de prachtige reliëfs (ik vind dit eerlijk gezegd een goede smoes). Ik ben ook nu weer diep onder de indruk van de schoonheid van deze tempel en het Boeddhistisch verhaal erachter. Het ligt als een schitterend open boek met veel verhalen in de open lucht. Als afsluiting bezoeken we ook nog het museum van dit complex waar prachtige beelden te bewonderen zijn. Om 11 uur laten we de Borobodur achter ons om in de korte nabijheid van dit complex te gaan lunchen. Omdat we deze morgen ook al verschillende etenswaren van Fafa hebben meegekregen voor onderweg besluit ik deze maaltijd aan mij voorbij te laten gaan en alleen wat te drinken.

Na deze lunch stoppen we een paar kilometer verderop bij een boeddhistisch klooster. De beide vorige keren zijn we hier ook gestopt, maar toen waren de hekken gesloten en konden we er niet in. Nu treffen we het, want de hekken zijn open en we kunnen de tuinen en tempel bezoeken. Het is zeer de moeite waard. Bovendien kunnen we de Boeddhistische monniken 'in het wild' zien rondlopen. Na deze meditatieve onderbreking rijden we naar de Ketep pass, waar we o.a. de Merapi, een nog actieve vulkaan, kunnen bewonderen. Ondanks de lichte bewolking is de rook uit de vulkaan goed zichtbaar. Hierna krijgen we nog een film (met veel lawaai) te zien van de eruptie uit 2010 en bezoeken vervolgens het museum met foto's van verschillende erupties in de loop van de vorige eeuw. Op de terugweg brengen we nog een bezoek bij een familie op de kampong van een leerling van broeder Sarju. Op deze manier krijgen we naast de uitvoerige uitleg van broeder Sarju over de procedure van 2 dagen geleden nu ook de praktijk te zien van armoede. M.a.w. het geld is hier goed besteed. Om 18.30 u. zullen Fafa, Frans en Fabian ons bij het hotel weer op komen halen voor het avondeten. Ook nu is het weer zo'n typische eetgelegenheid waar geen toerist ooit zal komen. Al 50 jaar kookt hier grootmoeder iedere dag dezelfde gerechten op dezelfde manier, d.w.z. op een houtvuur van boomstammetjes zonder liflafjes of andere toevoegingen. Na een afsluitend koel biertje in een restaurant tegenover ons hotel kunnen we opnieuw terugzien op een geslaagde dag. n.b. Ook Aykut voelt zich nu helemaal thuis want hij heeft van Fafa twee prachtige batikshirts gekregen.

Zaterdag 18 oktober 2014

Onze derde toeristische dag in de omgeving van Yogyakarta

Vandaag wordt het opnieuw een toeristisch dagje. Om 9 uur komt broeder Sarju ons weer ophalen om ons te vervoeren naar het andere wereldwonder, vlakbij de Borobodur, de Prambanan. Het is de grootste verzameling hindoe-boeddhistische tempels van Indonesië. In 2009 was ik hier ook met Louis en Maja. Toen goot het pijpenstelen (wat me mijn fototoestel kostte). Vandaag is het warm en de zon schijnt uitbundig. Ook al ben ik hier nu voor de derde keer het blijft een prachtig tempelcomplex. Voorafgaande aan dit bezoek hebben we kaartjes besteld voor een dansvoorstelling met als decor de tempels van de Prambanan.

Na ons bezoek rijdt broeder Sarju ons weer naar het hotel. De middag kunnen we vrij besteden. Mirte en Aykut gaan samen met Fafa en Fabian inkopen doen in Yogyakarta. Anton heeft op verzoek van de universiteit een overleg met een delegatie van 4 personen van de Faculteit Educatie over het Montessori-onderwijs. Voordat ik mijn eigen tijd ga invullen nodigen Fafa en Fabian mij uit om even mee te gaan naar de naastgelegen mall (groot warenhuis) om 2 batikshirts te kopen, één voor mezelf en één voor mijn broer Jos. Als ik wil afrekenen wijst Fafa dit resoluut af, want ze wil ze me juist cadeau doen (de schat). Enigszins verlegen accepteer ik dit aanbod. Daarna ga ik naar mijn kamer om eerst de Volkskrant van die dag te lezen op mijn I-pad (voor mij de uitvinding van de eeuw). Ook loop

ik hierna nog even over de gezellige Jalan Malioboro. Verschillende becakrijders bieden me een ritje aan, maar ik ben nog goed ter been en kan zelf lopen. Om 17.00 u. komt broeder Sarju ons ophalen om eerst authentiek Indonesisch te gaan eten om daarna vervolgens naar de dansvoorstelling (Ramayana) te gaan. Het is een kleurrijke op toeristen gerichte gelikte show met dans, zang, muziek en veel spektakel. Hierna worden we weer naar het hotel gereden waar we nog een pilsje drinken voor het slapen gaan. Morgen om 9 uur haalt broeder Sarju ons weer op om ons te vervoeren naar het klooster van zuster Agnes in Rawaseneng. M.a.w. naast een reisdag is het morgen ook weer een werkdag voor onze stichting.

Zondag 19 oktober 2014

Op bezoek in het klooster van zuster Agnes in Rawaseneng

Om 8.30 u. is Fafa, Fabian en zijn zusje Fabiola al in het hotel gearriveerd om ons te fourageren voor de reis naar Rawaseneng. Precies om 9 uur arriveert broeder Sarju bij het hotel om ons te vervoeren. De koffers en de fourage worden ingeladen. Er wordt met veel dankbaarheid afscheid genomen van Fafa, Fabian en Fabiola. Vervolgens kan de reis beginnen. Het blijft een avontuur om te zien hoe onderweg de auto's en de vele brommers elkaar de ruimte geven. Rond 11.00 u. houden we een kleine koffiepauze. Hierna is het nog een klein uurtje rijden Rawaseneng. Precies om 12.30 u. arriveren we bij het klooster en we worden gastvrij ontvangen door alle aanwezige zusters, 7 in getal.

De kennismaking met de zusters is allerhartelijkst. Hierna schuiven we aan om de lunch te verorberen. Na het eten krijgen we onze kamers toegewezen. De kamers maken onderdeel uit van een complex van 30 kamers die zijn ingericht voor gasten die hier op retraite zijn. Op dit moment is men nog bezig om de aula te verbouwen en aan te passen voor een eetruimte en het houden van gezamenlijke bijeenkomsten. Het zijn keurig ingerichte kamers met 3 bedden en voorzien van een eigen toilet en douche. Hierna krijgen we onder leiding van zuster Agnes een rondleiding in het ernaast gelegen Trappistenklooster. Het klooster is ooit gesticht door de Trappisten uit Tilburg. Op dit moment wonen er 28 Trappisten met o.a. een koffiebranderij. Er worden ook koeien gehouden om kaas te maken voor eigen gebruik. Het klooster telt 40 gastenkamers voor

mensen die hier een retraite willen houden. Er verblijven groepen of individuele personen. We bezichtigen vervolgens de kapel waar het koorgebed en de vieringen plaatsvinden. Ook de zusters Dominicanessen wonen hier 3 keer per week de mis bij. Verder is er nog een winkeltje waar producten en religieuze artikelen worden verkocht. In het kleine museum naast de winkel lezen we bij foto's veel Nederlandse namen. Alles ademt hier een sfeer van gewijde religieuze stilte. Oftewel een oase van rust. Het is het tegenovergesteld van waar we vanmorgen vertrokken zijn: de Jalan Malioboro in Yogyakarta, een drukke winkelstraat vol met auto's en brommers. Hierna gaan we naar onze eigen kamers voor een korte rustperiode of om even te douchen (met mandi). Om 18.30 u. is het avondeten met de zusters. Hierna hebben Anton en ik een werkbespreking met zuster Agnes. Opnieuw zijn we onder de indruk hoe zij op 83-jarige leeftijd alles keurig heeft genoteerd en verantwoord voor de projecten op Flores. Het betreft hier:

1. Twee winkelprojecten op de kampongs;
2. De vissers uit het uiterste oosten van Flores;
3. Het varkensproject in Larantuka;
4. De kleuterschool in de kampong Riangpuho;

Zuster Agnes blijft nog even contactpersoon voor de projecten, maar zuster Asunta, de priorin van het klooster in Larantuka, zal voortaan alleen zorgen voor de verdeling van het geld voor de projecten. M.a.w. de toekomst is wat betreft opvolging van zuster Agnes (contactpersoon) op dit moment nog onzeker. Wel spreken we met zuster Agnes af dat de winkelprojecten en het varkensproject zullen worden afgebouwd. M.a.w. de gelden gegeven als microkredieten hebben gewerkt, ze kunnen zich nu zelf bedruipen. Voor 2015 en 2016 kan zuster Agnes nog een aanvraag indienen voor een incidentele bijdrage. Verder spreken we af dat de aanvragen voor de vissers en de kleuterschool voorlopig structureel zullen blijven. Op dit moment heeft zuster Agnes voor haar projecten nog €1400 in kas. Ze zal in een brief ons laten weten hoe ze dit geld in 2015 wil gaan besteden. Het was een nuttig gesprek, zeker ook voor het toekomstig beleid van onze stichting. Anton geeft nog eens aan dat het voor ons als stichting belangrijk blijft om met vaste contactpersonen te werken, mede i.v.m. de continuïteit van de projecten. Zuster Agnes begrijpt dat i.v.m. de ANBI-regels en de controle van de belastingdienst in Nederland ons beleid als stichting is aangescherpt (zie hiervoor het jaarverslag van 2013). In de weldadige stilte van het klooster gaan we vroegtijdig naar onze kamers om te slapen, te lezen of dit reisverslag te

schrijven. We blijven morgen nog 1 dag in Rawaseneng. Morgen rijden we met het busje met chauffeur van het klooster samen met zuster Agnes om het plateau van Dieng te bezoeken.

Maandag 20 oktober 2014

Een dagje op stap met zuster Agnes

Vandaag gaan we samen met zuster Agnes naar het plateau van Dieng. Relatief gezien is het geen lange afstand, maar vanwege de tweebaanswegen en het drukke verkeer doen we er toch ongeveer 3 uur over. Eigenlijk is de ervaring van het Dieng-plateau niet met woorden te beschrijven. Je moet niet alleen de trapsgewijs opgebouwde hellingen zien, maar je moet het vooral ruiken. Een sterke zwavelgeur stijgt op uit de meren. Dit is een vulkanisch gebied waaruit het water in hoge temperaturen naar boven borrelt waardoor er veel stoom ontstaat. Het is een fascinerend gezicht.

Maar er is meer te zien op dit plateau, niet alleen de het prachtige landschap en de waterbronnen, maar er is ook cultuur. In de 19e eeuw zijn hier hindoetempels ontdekt die gerenoveerd zijn om te bewonderen voor het publiek. Ze zijn niet zo groot als de tempels van Prambanan, maar ze zijn er wel mee te vergelijken. Anton en Mirte, die hier 20 jaar geleden eerder geweest zijn, twijfelen eerst nog of het wel om dezelfde tempels gaat als toentertijd. Een bord met uitleg

doet hun twijfeling verdwijnen, want in 2008 is het – mede door vulkanische uitbarstingen – geheel opnieuw gerenoveerd en toegankelijk gemaakt voor het publiek met betegelde looppaden. In het nabijgelegen museum zijn de bekende beelden van de hindoegoden te bewonderen. Tot slot lopen we nog naar 2 grote meren, eveneens met opborrelend water en prachtig gelegen in dit landschap.

Nog even een leuke anekdote tussendoor. Anton vond de toegangsprijs per persoon nogal aan de dure kant, nl. Rp. 100.000 (€ 6,60). Dat zou betekenen dat we meer dan € 30 zouden moeten betalen. Anton wist het af te dingen tot Rp. 200.000 (€ 13,20). Probeer dat maar eens bij de Efteling of Park de Hoge Veluwe. Dat lukt je niet. Hier wel. Indonesië blijft verrassen.

's Middags rond 14.00 u. rijden we, na een korte pauze, met ons busje weer richting het klooster in Rawaseneng. Om 17.00 u. zijn we terug in de stilte van het klooster. Die stilte wordt rond 18.00 u. onderbroken door een heftige blikseminslag. Als gevolg hiervan is in het hele dorp de stroom uitgevallen. Ik zit nu (22.00 u.) met behulp van een zaklantaarn dit verslag te schrijven. Morgen vertrekken we hier met het busje van het klooster naar Purwokerto. Zuster Agnes reist met ons mee, want haar jongste zus zal haar daar komen ophalen voor een verblijf van een week in Bogor.

Terugkijkend op ons verblijf hier in Rawaseneng wil ik nog even vermelden dat de rust ook niet verstoord kon worden door het lezen van e-mails of De Volkskrant. Het klooster had namelijk geen wifi. We werden daardoor weer eens ouderwets op onszelf teruggeworpen met vrijgekomen tijd om te mediteren. Tot slot wil ik nog vermelden hoe energiek zuster Agnes nog steeds is op 83-jarige leeftijd. Onze wandeling op het plateau van Dieng ging bepaald niet allemaal over keurig aangelegde voetpaden, maar aan de arm van Anton of Mirte liep ze met ons mee als een jonge hinde.

Dinsdag 21 oktober 2014

Naar Purwokerto op familiebezoek

Om 9 uur vanmorgen reizen we in het busje van het klooster (met chauffeur) samen met zuster Agnes naar Purwokerto. Rond 13.00 u. arriveren we met een korte 'even-de-benen-strekken' en een sanitaire stop bij ons hotel Wisata Niago alhier. Het is ook hier de derde keer dat ik er verblijf en mijn goede

herinneringen worden niet beschaamd, want ik heb weer een prachtige kamer. En...ook niet onbelangrijk, we hebben weer wifi en kunnen met de rest van de wereld weer contact maken. Ik voeg direct de daad bij het woord door De Volkskrant van vandaag te uploaden. Daar lees ik dat het in Nederland 10 graden is. Hier is het 30 graden. En dat geeft me direct weer een soort vakantie-gevoel. Ook lever ik hier wat wasgoed in om de rest van deze reis weer met schone kleren rond te kunnen lopen. (het is trouwens voor het eerst van mijn leven dat ik van deze service gebruik maak). Na ons opgefrist te hebben willen we met een taxi naar het plantsoen (alun-alun) van de stad gaan. Dit park blijkt echter vanwege een renovatie afgesloten te zijn. Dus besluiten we naar Toko Roen te gaan. Deze Toko, waar we ook de vorige 2 keren geweest zijn, wordt gerund door een familielid van tante Lilly, de moeder van Fafa. Het blijkt een goed besluit te zijn, want we worden niet alleen hartelijk ontvangen met koffie of thee en allerlei lekkernijen uit deze brood-en banketzaak (zoet en hartig naar keuze). Ons bezoek wordt zeer op prijs gesteld. Na een klein uurtje verlaten we deze 'snoepwinkel' en laten ons door 2 becakrijders naar ons hotel rijden. Om 18.00 u. komt Ronnie, een neef van Anton, ons ophalen om naar het huis van Egin, een andere neef, te gaan. Onderweg halen we de moeder van Ronnie, tante Margaretha, op. Na ook hier even binnen te zijn geweest zijn we om 18.30 u. bij Egin en zijn vrouw Asti, die een uitgebreide Indonesische rijsttafel voor ons heeft bereid. Tijdens ons eten laat Egin onverwacht via de t.v. een aantal oude foto's zien die Egin heeft gekregen bij de dood van tante Rosa, dominicanes en zus van Anton's vader. Het is vooral voor Anton en Mirte een feest van herkenning, want de hele familie van Deursen met aanhang is te bewonderen (Anton krijgt de volgende dag deze foto's mee op een stickie voor zijn eigen archief). Op deze manier leren Aykut en ik de familiegeschiedenis van de familie van Deursen veel beter kennen. Het zijn zeker voor Anton en Mirte ontroerende belevenissen met voor Anton veel 'aha-erlebnissen' (zijn lange haar uit de jaren 70 en een nog hele jonge Corrien). Hierna is het de beurt aan Mirte en Aykut om hun trouwfoto's te laten zien. En natuurlijk laat een trotse opa zijn kleinkind Elyf uitvoerig bewonderen.

Na dit hartverwarmende familiebezoek worden we weer naar ons hotel vervoerd om af te sluiten met een lekker koel pilsje op het terras. Morgen hebben we opnieuw een toeristisch dagje met o.a. een bezoek en een wandeling in het prachtige natuurgebied van Baturaden. Ook spreken we af om morgenavond met de hele familie met een etentje in een restaurant ons bezoek in Purwokerto af te sluiten.

Woensdag 22 oktober 2014

Een dagje Baturaden

Vandaag is het onze laatste dag in Purwokerto. We brengen een bezoek aan het prachtige natuurgebied Baturaden. Het is gelegen in een groen beschermd natuurgebied met in het dal warme bronnen. Hoewel ik ook hier voor de derde keer ben, blijft het fascinerend om hier rond te wandelen. Met meer dan 200 treden ga je naar beneden. Dat is goed te doen. Uit ervaring echter weet ik dat de klim naar boven heel wat meer inspanning kost. Mijn eindpunt voor vandaag zijn de prachtig gekleurde rotsen, die op iedere folder van dit gebied te zien zijn. Je kunt nog verder naar beneden, maar ik kies ervoor om vanaf hier in mijn eigen tempo met korte rustpauzes onderweg weer naar boven te lopen, c.q. te klimmen. Dat gaat prima. Ondanks mijn niet al te beste conditie ben ik na ongeveer een half uur weer boven waar onze auto staat. Op mijn gemak wacht ik daar op mijn reisgenoten.

Na ongeveer een half uur arriveren ook zij hier. Met heerlijke snacks, die 's morgens door Fafa en Fabian bij ons hotel zijn gebracht, houden we onze lunch met een prachtig uitzicht op Purwokerto. Hierna gaan we naar een boeddhistische tempel en een batikwinkel met een batikververij. Het is ongeveer 20 km. van de stad gelegen. Helaas blijkt de tempel volledig in de bamboesteigers te staan. Dit bezoek vervalt dus. De batikwinkel met haar ververij even verderop

is wel te bezoeken. Wie schetst onze verbazing dat Fafa met haar zussen hier ook aanwezig zijn om cadeautjes te kopen voor Mirte en Aykut. Ze kunnen de cadeautjes nu direct ook passen. Gisteravond hebben we de families van Egin en Ronnie uitgenodigd voor een etentje in een restaurant. We nodigen Fafa, Fabian en de zussen eveneens uit voor dit etentje. Rond 18.00 u. is iedereen aanwezig om dit galgenmaal te verorberen. Anton's plan om dit te betalen valt echter geheel in duigen als blijkt dat Fafa alles al betaald heeft als Anton wil gaan afrekenen. De gastvrijheid en gulheid van Fafa blijkt geen grenzen te kennen. We sluiten deze geslaagde dag af in het hotel met een allerlaatste consumptie. Hierna nemen we afscheid van de families van Egin en Ronnie. Morgenochtend zullen we afscheid nemen van Fafa en Fabian, die ons opnieuw snacks zullen brengen voor de treinreis naar Jakarta.

Donderdag 23 oktober 2014

Terug naar Jakarta

Vandaag reizen we met de trein van Purwokerto naar Jakarta. Een hele delegatie zal ons deze morgen uitgeleide doen: Fafa, de zus van Fafa, Fabian en Ronnie. Ronnie is uitgenodigd door Mirte en Aykut omdat zij hem uit dankbaarheid voor zijn dienstbaarheid in deze stad nog een 'concertbon' willen aanbieden. Ruim op tijd zijn we op het station. De reisbiljetten met reservering zijn ook deze keer van te voren besteld door Maria. Een tweetal porters begeleiden ons met onze koffers naar onze zitplaatsen. Het voordeel van de porters is niet alleen het dragen van de koffers, maar zij weten ook waar de gereserveerde plaatsen in de trein zich bevinden. 's Morgens heb ik de Volkskrant van deze dag via wifi in het hotel weer geupload. M.a.w. ik kan tijdens de komende 6 uur op mijn gemak mijn krantje lezen. Het landschap van midden Java is terecht een golf van smaragd, glooiend groen met vele rijstvelden. Hier is goed te zien dat Java een echt land- en tuinbouwgebied is. De gebogen ruggen van de landarbeiders met hun hoofddekseksels maken het plaatje helemaal compleet.

Gaandeweg Jakarta wordt het allemaal wat rommeliger en naast de rails in de buurt van Jakarta is de echte armoede waar te nemen. Mensen leven daar zonder enige privacy onder niet meer dan wat golfplaten. Om 15.30 in de middag stappen we uit in Jakarta. Twee taxi's vervoeren ons met onze bagage naar hotel Amaris, waar we op de heenweg ook verbleven. Na een opfrisbeurt hebben we

nog even tijd voor een korte sightseeing in het oude Batavia (dat ze overigens op dit moment helemaal in de oude stijl aan het renoveren zijn). Een versnapering in café-restaurant Batavia mag hierbij natuurlijk niet ontbreken. Morgen zullen we hiervoor meer tijd uittrekken. Terwijl het eerst zachtjes begint te regenen arriveren we in een stortbui bij ons alombekende Chinese restaurant, vlakbij hotel Amaris, ons logeeradres. We genieten opnieuw van allerlei soorten gerechten. Na een toetje lopen we terug naar ons hotel. Morgen gaan we onze sightseeing in (voormalig) Batavia uitbreiden. 's Middags brengen we een bezoek bij de zusters Dominicanessen in Pondok si Boncel en daarna gaan we op uitdrukkelijk verzoek van Mirte en Aykut (voor hen de eerste keer) naar zuster Alexa en haar straatkinderen. Mirte wil namelijk de babykleertjes van een collega van haar persoonlijk aan zuster Alexa overhandigen.

Vrijdag 24 oktober 2014

Een toeristische morgen in Jakarta, 's middags bezoeken bij de zusters

We hebben vandaag een vol programma: de morgen wordt besteed aan sightseeing in Batavia uit ons koloniaal verleden, de middag wordt ingeruimd voor onze projecten, d.w.z. opnieuw gaan we op bezoek, nu met Mirte en Aykut, bij zuster Alexa en daarna gaan we naar de zusters in het weeshuis Pondok si Boncel. We hebben opnieuw de luxe de hele dag een auto met chauffeur tot onze beschikking te hebben. Na het ontbijt vertrekken we om 8 uur om een bezoek te brengen aan de grootste boeddhistische tempel in de wijk Glodok in Jakarta: Dharma Jaya Bakti. Om deze tempel te bereiken wandelen we op ons gemak eerst door een smalle straat met allerlei stalletjes met vooral etenswaren: fruit, groenten, kikkers, levende en schoongemaakte kippen. In mijn vorige reisverslag schreef ik dat de keuringsdienst van waren hier veel stalletjes zou sluiten. Toch blijft het een belevenis om hier doorheen te lopen niet alleen vanwege het fotogenieke, maar ook en vooral vanwege het opsnuiven en ruiken van de verschillende geuren. Wat dit betreft komt ons zintuig reuk ook in de boeddhistische tempel niets te kort, want de vele gebrande wierookstokjes verspreiden een penetrante geur, waardoor de tranen in de ogen als vanzelf gaan stromen. Het is opvallend hoe de gelovigen ons zeer gastvrij uitnodigen en ons te woord willen staan. Hartverwarmend. Na deze intense indrukken

rijden we naar de oude haven van Jakarta. Hier liggen de boten afgemeerd die goederen vervoeren naar de verschillende eilanden. Vervolgens bezichtigen we met 'enige schaamte' ons koloniaal verleden in de gerenoveerde gebouwen van V.O.C. Het geeft ons een goede indruk hoe Jan Pieterszoon Coen hier leefde en 'huisgehouden' heeft. Ik kijk nog even goed rond, maar onze voormalige premier Balkenende is in geen velden of wegen te bekennen. We sluiten deze 'sentimental journey' opnieuw af in café-restaurant Batavia onder het genot van een kopi tubruk of juicedrinks en heerlijk gebakken banaan (pisang, met of zonder ijs en chocolade). 's Middags gaan we op weg naar de straatkinderen van zuster Alexa, omdat Mirte van een collega van haar babykleertjes wil overhandigen. Zuster Alexa is blij met de kleertjes, want vervolgens zien we in een grote wieg drie baby's op een rijtje liggen die onlangs werden achtergelaten door tienermoeders van 16 jaar. De baby's worden hier afgegeven, omdat de moeders weten dat ze hier bij zuster Alexa in goede handen zijn. Ze zullen hier zeker tot hun 21e jaar verblijven om hun opvoeding en scholing te ontvangen.

Mirte en Aykut, als aanstaande ouders, zijn meer dan ontroerd door deze aanblik. Na nog een korte rondleiding door het gebouw gaan we op weg naar de weeskinderen van Pondok si Boncel. We worden allerhartelijkst ontvangen door zuster Thomasine, de priorin van de zusters Dominicanessen. Er volgt hierna een langdurig en open gesprek dat voor het beleid van onze stichting van wezenlijk belang is. Ook het terugstorten van ons geld dit jaar wordt ons nu duidelijk, want het geld dat wij hebben overgemaakt is terechtgekomen bij een diocesane

stichting van de beide weeshuizen (voor meisjes in Pondok si Boncel die begeleid worden door de zusters Dominicanessen en voor de jongens in Vincentius à Paulo die begeleid worden door de Kruisheren). Uitvoerig wordt hierna door zuster Thomasine verteld dat de bisschop van het bisdom Bandung de zusters Dominicanessen heeft verzocht een nieuw weeshuis op te richten in Bandung. Het geheel bevindt zich op dit moment nog in een pril stadium, omdat er eerst grond gekocht moet worden om dit weeshuis op te bouwen. Voor ons is het van belang ons af te vragen in hoeverre dit nog past binnen de doelstellingen van onze stichting. In de eerstkomende bestuursvergadering van onze stichting zal dit punt zeker op de agenda staan. Als stichting wordt voor ons de vraag steeds duidelijker dat we voor de toekomst prioriteiten zullen moeten gaan stellen. In zoverre is dit vanmiddag een verhelderend gesprek geweest. We bezoeken hierna, mede op verzoek van Mirte, nog even het meer achter het klooster. De nostalgie van weleer wordt echter verstoord door de vele brommers die her rondtoeren en uitlaatgassen produceren. Na een heuse filerit door Jakarta bereiken we uiteindelijk na 2 uur ons hotel. We sluiten deze boeiende dag af met een 'galgenmaal' in een Chinees restaurant en een afscheidsborrel van Mirte en Aykut in de bar van hotel Mercure. Vannacht (om 5 uur) vliegen Anton en ik, samen met zuster Alexa, met een binnenlandse vlucht naar het eiland Sumbawa. Mirte en Aykut vliegen morgenavond met de KLM terug naar Schiphol. Maandag begeven zij zich weer in het arbeidsproces in Nederland.

n.b. Mirte vroeg mij vanavond wat voor mij het hoogtepunt was van deze reis tot nu toe. Na enig nadenken kom ik tot de conclusie dat dit voor mij de ochtend was dat zij en Aykut om 7.30 u. arriveerden in het Ibishotel in Yogyakarta. Ik ben blij dat we toch nog samen deze reis zo intens hebben mogen beleven.

Zaterdag 25 oktober 2014

De eerste dag op het eiland Sumbawa

Na een kort nachtje (3 uur geslapen) vertrekken we rond 3.00 u. met een taxi naar het vliegveld Soekarno-Hatta om met een binnenlandse vlucht naar het eiland Sumbawa te vliegen. We zijn ruim op tijd aanwezig om in te checken. Ongeveer een half uur later arriveert ook zuster Alexa om zich in te checken.

Ze is onze gastvrouw de komende vier dagen op het eiland, waar ze in 2009 ook een project gestart is voor haar straatkinderen. De vlucht wordt twee keer onderbroken, eerst voor een tussenlanding in Denpasar (Bali) met een volledig nieuwe ontvangsthal. Na ongeveer een kwartier maken we weer een tussenlanding, nu op het eiland Lombok. Er stappen hier veel passagiers uit en er komen weer nieuwe passagiers binnen. Deze binnenlandse vluchten zijn een soort busdienst in de lucht. Rond 12.15 u. landen we op onze bestemming Sumbawa op het vliegveld van Bima. Daar worden we opgewacht door de priesterbroer van zuster Alexa en zuster Gardi die we al eerder ontmoet hebben bij zuster Alexa in Jakarta. Ze zal de komende dagen als tolk fungeren, want ze spreekt uitstekend Engels. Na een autorit van ongeveer een half uur rijden we tenslotte over een hobbelige niet geasfalteerde landweg naar het wooncomplex van zuster Alexa. We worden bij de ingang op een symbolische wijze ontvangen door alle bewoners, ongeveer 20 personen in de leeftijd van 21 t/m. 52 jaar. Een gedeelte van deze personen zijn kloosterlingen van een gemeenschap van zusters en broeders (9 personen: 5 zusters en 4 broeders), de overige bewoners zijn de oudere straatkinderen uit Jakarta die hier als een leefgemeenschap leven en werken (= een vak leren). Eerst wordt door één persoon van het ontvangstcomité een gebed uitgesproken waarvan ik alleen de woorden oom Alfons (een verspreking) en oom Peter versta. Hierna krijgen we beiden een sarong omgehangen over de schouders. Vervolgens worden we besprenkeld met water. Met een dans door 2 dames, achterwaarts uitgevoerd, lopen we richting de gebouwen, c.q. gebouwtjes.

Wat we te zien krijgen is eigenlijk met geen pen te beschrijven. Ik begin er dan ook maar niet aan, maar wil wel verwijzen naar de foto's. Het is duidelijk waar te nemen dat het een gemeenschap is in opbouw vanuit dezelfde filosofie die ook geldt voor de straatkinderen in Jakarta. Ze vormen een hechte leefgemeenschap die voor elkaar zorgen als binnen een gezinssituatie. Hierna worden we welkom geheten door zuster Alexa en wordt Anton uitgenodigd ook een toespraakje te houden. Anton haakt in op de verspreking bij het begroetingsritueel, waarin hij oom Alfons werd genoemd i.p.v. oom Anton. Op deze manier schetst Anton een stukje geschiedenis van 40 jaar, begonnen door zijn moeder in Cimahi (de speech in het Engels wordt simultaan vertaald in het Bahasa Indonesia door zuster Gardi). Vervolgens krijgen we thee aangeboden en worden we uitgenodigd voor de lunch. Ik blijf om mij heen kijkend tijdens deze ontvangst en speeches me steeds afvragen waar we deze vier dagen zullen verblijven. Mijn nieuwsgierigheid wordt bevredigd wanneer we hierna naar onze gastenverblijven worden gebracht. Dit is eveneens moeilijk te beschrijven, ook hier verwijs ik naar de foto's. Het zijn twee keurige kamers, waarbij we wel in de geest van de straatkinderen op de grond moeten slapen op een matras. Er zijn in het houten gebouw ook geen ramen, maar dat is vanwege de warmte alleen maar een voordeel. Ik voel me als Floortje Dessing met haar programma 'Naar het einde van de wereld'. Anton gaat zich even mandieën en ik schrijf nu overdag dit reisverslag. Zuster Alexa heeft voor ons verblijf hier voor de komende dagen een programma samengesteld. Nu weet ik al dat het een bijzonder verblijf zal gaan worden. Een toerist in Indonesië zal dit nooit meemaken. Ik voel me zeer bevoorrecht om hier te mogen zijn.

Zondag 26 oktober 2014

Een bezoek aan het project van zuster Alexa op Sumbawa

Vanmorgen is Anton al vroeg opgestaan om de eucharistievering mee te vieren met de gemeenschap van de bewoners. Ikzelf heb de tijd uitgetrokken om na een goede en welverdiende nachtrust, na de korte nacht hiervoor, te 'mediteren' in mijn gastenverblijf. Na het gezamenlijk ontbijt vertrekken we rond 10 uur naar het project van zuster Alexa hier in Sumbawa. Het gaat om een 'wegrestaurant' met een grote parkeerplaats langs de doorgaande weg over het eiland van het westen naar het oosten (of andersom) op een strategische plek. Ik schrijf met

opzet het woord wegrestaurant tussen aanhalings-tekens, want het is absoluut niet te vergelijken met onze wegrestaurants. Het is op dit moment slechts een eenvoudige kiosk die nog verder uitgebouwd moet worden, maar wel dag en nacht in bedrijf is. Ook de parkeerplaats is nog lang niet klaar. De plek is met name gericht op vrachtwagen-chauffeurs, die hier kunnen en eten en rusten. Zuster Alexa is hier samen met haar priesterbroer Kristie 5 jaar geleden mee begonnen. Ze hadden hierbij twee doelen voor ogen:

1. Door de verkoop van spullen en etenswaren geld in te zamelen (een vorm van mikrokrediet);
2. Op deze manier biedt ze de oudere pupillen van de straatkinderen uit Jakarta werkgelegenheid en het leren van een vak (bouwvakker, automonteur en kok), zodat ze hierna zelfstandig kunnen functioneren en een bestaan kunnen opbouwen zonder afhankelijk te zijn van anderen.

Evenals de opbouw van een gemengde kloostergemeenschap is het een proces in fases dat nog minstens vijf jaren zal duren voor het helemaal gerealiseerd is. 's Middags lunchen we in de kiosk. Wanneer we daarna weer terugzijn op het wooncomplex waar we verblijven legt zuster Alexa verantwoording af van de gelden die ze afgelopen jaar van onze stichting ontvangen heeft. Het gaat hierbij om een structurele bijdrage van € 2000 voor de scholing van de straatkinderen van de basisschool in Jakarta en een incidentele bijdrage van € 2000 voor de opbouw van het project in Sumbawa, waar we zojuist geweest zijn. Haar priesterbroer en zij hebben de grond van de parkeerplaats gefinancierd met een hypotheek met maandelijkse aflossingen. Dit alles met een gereduceerd tarief van de bank i.v.m. de doelstellingen van haar project. Ook nu weer zijn we onder de indruk van de gedetailleerde en uitvoerig beschreven verantwoording. Via een bijlage bij een e-mail had ze dit ons van te voren al toegestuurd. Nu we dit alles met eigen ogen gezien hebben weten we nu veel beter waaraan onze incidentele donatie voor dit project dit jaar besteed is. Het geeft ons alle vertrouwen voor de verdere ontwikkeling. Na het diner en een heerlijk likeurtje uit Flores (een katholiek eiland!) zelf gemaakt door Kristie (de broer van Alexa) begeven we ons naar onze slaapvertrekken, benieuwd en in afwachting wat we morgen weer zullen gaan beleven.

Een uitstapje met zuster Alexa op het eiland Sumbawa

Vandaag heeft zuster Alexa opnieuw een uitstapje voor ons gepland op het eiland Sumbawa. Tijdens deze rondrit over het eiland valt me op hoe droog en dor het landschap is. Het grootste deel is bergachtig, vulkanisch en moeilijk te beplanten. De valleien echter zijn vruchtbaar door de lavagrond, die de rivieren meenemen op hun tochten naar zee. De natuur smacht op dit moment naar de tropische regenbuien die in november hopelijk gaan beginnen. Er zijn ook veel minder bossen dan we toentertijd gezien hebben op Flores. Dat eiland is duidelijk veel groener. Er komen hier op Sumbawa dan ook nauwelijks toeristen. We starten ons uitstapje met een wandeling langs de huizen in Donggo. Verschillende vrouwen zitten voor hun huis met een weefgetouw te weven, met schering en inslag. Bij één van de families is ons bezoek van te voren aangekondigd. We worden hier hartelijk en gastvrij ontvangen. De sarongs die we ontvingen bij onze aankomst op zaterdag jl. zijn hier geweven door de vrouw des huizes. Naast de familieleden krijgen we ook nog 'hoog bezoek' van het hoofd van dit district, vergelijk het met onze burgemeester. Na de foto's met de familieleden en bezoekers, de koffie en andere lekkernijen worden we met de auto van de broer van zuster Alexa, father Kristie, opgehaald en rijden we naar Mbawo om het oudste huis op het eiland te bezoeken. Dit huis wordt nog steeds gebruikt door de oudste bewoner van deze desa voor het uitvoeren van allerlei rituelen om een goede oogst af te smeken. Na dit interessante bezoek, waar nog iets te proeven en te ervaren is van de oude natuurgodsdiensten, rijden we over goede wegen terug naar de kiosk bij de parkeerplaats waar we de lunch gaan nuttigen. Rond 15.30 u. zijn we weer terug ons het wooncomplex, annex klooster. We kunnen ons oprispen met de mandi en de Volkskrant van afgelopen zaterdag uitlezen (door Anton geupload in de wachtruimte op het vliegveld van Denpasar op Bali).

's Avonds wacht ons op het parkeerterrein naast de kiosk een 'thankgivings-celebration' voor de inwoners van Donggo. Dit feest is tevens bedoeld als een PR-activiteit. Er zijn meer dan 100 bewoners op afgekomen, die kunnen genieten van lekker eten, zang en dans. Het feest begint rond 20.00 u. Op het hoogtepunt, zo rond 23.00 u. word ik door zuster Alexa uitgenodigd om met haar te dansen. Het is een aparte ervaring. Voor het eerst van mijn leven heb ik gedanst met een

zuster. Het wordt erg gewaardeerd door de deelnemers, want ik krijg applaus en verschillende kinderen komen me bedanken. Mijn oude vak (drama) heb ik nog niet verleerd. Naast mijn optreden als 'professor' in Yogyakarta over het Jenaplanconcept, heb ik hier in Sumbawa mijn dramatalenten kunnen tonen. Na verschillende likeurtjes, aangeboden door father Kristie, worden we rond 24.00 naar onze verblijven gebracht. Er is geen tijd meer om dit reisverslag te schrijven. Dit heb ik de volgende morgen gedaan.

Morgen is onze laatste dag op dit eiland. We gaan dan o.a. naar Bima om een bezoek te brengen aan het paleis van de Sultan, dat nu ingericht is als museum.

Dinsdag 28 oktober 2014

De laatste dag op het eiland Sumbawa

Vandaag is het onze laatste dag op Sumbawa. Op het programma dat zuster Alexa voor ons heeft samengesteld voor deze dag staat een bezoek gepland in het museum van Bima dat gevestigd is in het voormalige paleis van de sultan. Het paleis werd in 1927 gebouwd door een Nederlandse architect. M.a.w. ook hier is ons koloniale verleden nog duidelijk aanwezig. Aan het einde van de morgen rijden we naar Bima. Onderweg stoppen we, zoals gewoonlijk, even bij de kiosk. Daar worden reeds voorbereidingen getroffen voor het avondeten. Onder leiding van zuster Alexa worden uit palmstengsels mandjes gevlochten, waarin rijst zal worden gekookt (o.a. met kokosmelk en gember). Het is een precies en nauwkeurig werkje en vraagt nogal wat tijd en geduld. (ik kan me niet voorstellen dat een Nederlandse huismoeder aan zoiets zou beginnen). Een uurtje later rijden we verder naar Bima. Daar is het natuurlijk eerst tijd om te lunchen (met lekkere kleine gefrituurde visjes). Hierna rijden we langs de kust richting museum. We zijn daar de enige bezoekers. Een gids opent, enigszins verstoord uit zijn middagdutje, voor ons de deur. We krijgen vervolgens een rondleiding door de gids, die niet bepaald overloopt van enthousiasme. Ik heb nog nooit een gids zo ongeïnteresseerd horen uitspreken: 'dit is de slaapkamer van de sultan'. Eigenlijk had hij die moeite ook kunnen besparen, want het was te lezen op een bordje boven de kamer. Als we langs een kamer komen waar ooit president Soekarno heeft geslapen wordt zijn intonatie iets expressiever. Er staan verder etalagepoppen met klederdrachten uit verschillende plaatsen op Sumbawa en natuurlijk zijn er ook enigszins vergeelde foto's te zien uit

vroeger tijden. Aan het eind van de rondleiding wordt ons door de gids verzocht bij het verlaten van het gebouw niet achterom te kijken. Nieuwsgierig geraakt door dit verzoek kijk ik kort achterom en ik voel me al enigszins 'verstenen in een zoutpilaar' (zie het Bijbelverhaal over Sodom en Gomorra in het Oude Testament). Op de terugweg wordt er door zuster Alexa nog wat vis en fruit gekocht. Hierna rijden we weer naar ons wooncomplex, maar natuurlijk stoppen we, zoals altijd, weer even bij de kiosk om een kopi tubruk te drinken. 's Avonds na het avondeten vraagt zuster Alexa aan de aanwezigen dat morgen iedereen aanwezig moet zijn bij het ontbijt om afscheid van ons te nemen. Na nog wat likeurtjes en een filosofische dialoog over feiten en reflecties op de feiten (no report but reflection) begeven we ons naar onze slaapvertrekken. Morgen begint onze terugreis naar Schiphol.

Woensdag 29 oktober 2014

De terugreis begint

Vandaag begint onze terugreis. We vliegen van Bima eerst naar Jakarta. Vandaar gaan we morgennacht via Dubai naar Schiphol om daar vrijdagmiddag rond 13.00 u. te landen. Na onze laatste mandidouche gaan we ons aankleden, de koffers inpakken en ontbijten. Aan het einde van het ontbijt, waarbij alle bewoners aanwezig zijn, worden we door zuster Alexa uitvoerig bedankt voor ons bezoek. Uit alles komt naar voren dat dit bezoek hier door iedereen zeer op prijs is gesteld. Natuurlijk houdt Anton ook een afscheidsspeechje (getolkt door zuster Gardi).

Ik sluit me natuurlijk volledig aan bij zijn woorden en voeg er nog een persoonlijke noot aan toe. Vervolgens nog even de tanden poetsen, de koffers verder inpakken en dan op naar de koffie. (n.b. de koffer van Anton is inmiddels door de vele geschenken in de afgelopen weken een paar kilo zwaarder geworden).

Hierna volgt de merkwaardigste rit naar een vliegveld die ik ooit heb meegemaakt. Onderweg bij de kiosk stoppen we nog even om ook daar afscheid te nemen. Ondertussen wordt één van de autobanden afgekoppeld om gerepareerd te worden, omdat de band zachtjes aan het leeglopen was. Dit alles lijkt een vanzelfsprekende zaak te zijn, want ondanks de 'pitstop' zijn we op tijd op het vliegveld om ons in te checken. Na afscheidsomhelzingen en zoenen (nu heb ik na het dansen ook voor het eerst van mijn leven een zuster gezoend) vliegen we om 12.45 u. naar Jakarta. Met het terugzetten van 1 uur op onze horloges arriveren we even voor 16.00 u. op het vliegveld van Jakarta. Met een taxi zijn we drie kwartier later (en dat is heel vlot voor Jakarta) rond 17.00 u. weer bij ons hotel Amaris. We zijn met wifi (die we 4 dagen hebben moeten missen) weer online, zodat ik mijn krantjes van de afgelopen dagen weer kan uploaden. Na een heerlijk Chinees etentje, samen met Maria, sluiten we deze dag bij haar thuis af. De pakketten met spulletjes om hier in Nederland te verkopen zijn allemaal bij haar aangekomen (van de zusters in Cimahi, van zuster Alexa en van broeder Sarju). In een handzaam koffertje van het reisbureau van Maria (geschikt voor handbagage) kunnen we dit morgen vervoeren naar Nederland. Morgen kunnen we voor het eerst sinds weken wat later opstaan om onze laatste dag in Jakarta door te brengen.

Donderdag 30 en vrijdag 31 oktober 2014

Een laatste dag in Jakarta en de terugreis naar huis

Vanavond hoeven we i.v.m. het inchecken pas rond 22.00 u. op het vliegveld in Jakarta te zijn. M.a.w. we hebben vandaag nog de tijd om een dagje in Jakarta door te brengen. Anton heeft vanmiddag ook nog een afspraak met een filosofiedocent van een universiteit in Jakarta over het onderwerp filosoferen met kinderen. Hij heeft om 12.00 u. met hem afgesproken in café-restaurant Batavia. Omdat we alle tijd hebben ontbijten we wat later dan gewoonlijk. Na het ontbijt pakken we de nauwelijks uitgekakte koffers verder in en checken uit in het hotel.

Met een taxi laten we ons vervoeren naar café-restaurant Batavia. Onderweg brengen we onze koffers naar het huis van Maria. Vanavond zullen we van daaruit met een taxi vertrekken naar het vliegveld Soekarno-Hatta (40 kilometer buiten Jakarta). Als we bij café Batavia aankomen staat de filosofiedocent waarmee Anton een afspraak heeft al op ons te wachten. Ik stel me aan hem voor. Hierna drinken we met zijn drieën een kopi tubruk. Vervolgens neem ik de tijd voor mezelf om verder de gerenoveerde gebouwen te gaan bekijken die ik deze week nog niet gezien heb. Op het grote plein voor café Batavia, waar veel toeristen komen, is ook genoeg te zien en te beleven. Er is zojuist een bus met pensionado's uit Nederland gearriveerd. Ook zijn hier weer verschillende schoolklassen met meisjes met hoofddoeken.

Twee meisjes vragen mij of ze vanwege een opdracht voor de Engelse les mij mogen interviewen. Een hele waslijst vragen wordt op mij afgevuurd en natuurlijk moet ik daarna met hen op de foto. Ik verlaat vervolgens het plein om de omgeving te gaan verkennen. Er zijn ook verschillende musea te bezoeken, maar daar kies ik nu niet voor. Onderweg moet ik wel goed uitkijken bij het oversteken, want ook al zijn er zebrabaden voor de Indonesiërs zijn die blijkbaar onzichtbaar. Met handgebaren willen auto's nog wel eens stoppen, maar brommers houden hier weinig rekening mee. Ik let bij het oversteken goed op, want ik heb niet veel zin om deze laatste dag in een ziekenhuis in Jakarta te belanden. Na deze rondwandeling van ongeveer twee uur loop ik weer naar café Batavia. Anton is nog steeds in druk overleg met zijn gast. Ik schuif weer aan en we bestellen opnieuw enkele consumpties. Om ongeveer 17.30 u. laten we ons met een taxi vervoeren naar het huis van Maria. Om ongeveer 18.00 u. eten we opnieuw bij een uitstekende Chinees vlak naast ons hotel, waar we gelogeerd hebben. Echt een adres om te onthouden, want je kunt hier heerlijk Chinees fonduen. Na nog wat frisdrank bij Maria gedronken te hebben rijden we met een taxi om 21.00 u. naar het vliegveld. We zijn ruim op tijd om in te checken, want het vliegtuig vertrekt om middernacht naar Dubai. Rond 5.00 u. landen we in Dubai. Gelukkig hoeven we hier nu niet zo lang te wachten (slechts 2 uur, op de heenweg was dat 4 uur). Ook kunnen we hier even gebruik maken van het toilet. Het probleem in Dubai echter is dat er te weinig toiletten zijn voor te veel passagiers. M.a.w. je moet in een rij wachten en de toiletten zijn hierdoor bepaald niet schoon (ook al loopt er wel een man met een zwabber). Voor Anton zeker een reden om voortaan niet meer met Emirates te vliegen. De reis verloopt verder voorspoedig en op vrijdag 31 oktober landen we rond

12.00 u. op Schiphol. Kaartjes kunnen we niet meer kopen. We willen met onze OV-jaar kaarten met gebruikmaking van een samenreiskorting inchecken. Dit blijkt echter een ingewikkelde operatie te zijn. Bij het loket zegt de lokettiste tegen mij dat het inderdaad ingewikkeld is en zij het ook nauwelijks kan uitleggen. (Bij mijn vakantiewerk vroeger als lokettist bij de spoorwegen heb ik dat nooit hoeven zeggen). Ondanks deze perikelen checken we ons in, maar de intercity naar Nijmegen blijkt vanwege een seinstoring niet te vertrekken van dit perron, maar van een perron op het volgende station, Amsterdam-Zuid. Op de borden wordt (nog) niet aangegeven op welk perron deze trein vertrekt. Bij het zoeken op welk perron we moeten zijn raken Anton en ik elkaar kwijt. Na beide perrons (met koffers) afgelopen te zijn kan ik Anton niet vinden. Gelukkig hebben we met elkaar contact via onze mobieltjes. Anton blijkt al in Amsterdam-Zuid te zijn. Op de borden staat nu ook aangegeven op welk perron de volgende trein naar Amsterdam-Zuid vertrekt. Als ik daar arriveer is de trein naar Nijmegen gelukkig nog niet vertrokken. In de trein kom ik Anton weer tegen, zodat we toch gezamenlijk naar huis kunnen rijden. Daar worden we voor het station opgewacht door Alida van Delden, die eerst Anton en daarna mij thuis brengt. Het is 17.00 u. als ik de sleutel in mijn slot in Malden steek. Ik ben weer thuis.

Een nota bene: Als ik de volgende morgen (zaterdag 1 november) opsta voel ik me, ondanks dat ik goed geslapen heb, moe en misselijk. Ook mijn darmstelsel is behoorlijk van streek. Ik zoek via google de verschijnselen van een jetlag op. Het blijkt te kloppen. Aan alles wat daar staat beschreven voldoe ik. Vreemd, want bij de vorige twee reizen naar Indonesië heb ik hier geen last van gehad. De volgende dag voel ik me al weer wat beter en de dag daarna ben ik weer de oude. Wanneer ik enkele dagen daarna Anton spreek blijkt hij op die zaterdag precies hetzelfde gehad te hebben als ik. Volgens Anton is het geen jetlag geweest, maar hebben we in het vliegtuig kip gegeten die niet in orde was. Wellicht nog een reden om niet meer met Emirates te vliegen.

Nawoord

Bij mijn vorige Indonesiëreis in 2012 samen met Mart en Anton, noemde ik het de reis met zuster Agnes. Dit keer zou ik drie namen willen noemen: Mirte, Aykut en zuster Alexa.

In de eerste plaats noem ik Mirte en Aykut, niet alleen vanwege hun aanwezigheid tijdens deze reis, maar vooral ook vanwege de aanvankelijke onzekerheid of het allemaal nog zou lukken om met een nieuw en geldig paspoort voor Mirte zich alsnog bij ons aan te sluiten om hun huwelijksreis te vieren.

Gelukkig is het allemaal nog goed gekomen en hebben we samen een onvergetelijke reis gehad langs de projecten op Java en bij de familie en kennissen van Anton. Samen hebben we opnieuw mogen genieten van de warmte en gastvrijheid van de mensen die we gedurende deze reis hebben ontmoet.

Hoewel ik opnieuw met bewondering terugkijk op het werk van de zusters Dominicanessen en de jezuïetenbroeders Sarju en Kirja, wil ik één zuster Dominicanes apart vermelden en dat is zuster Alexa. Bij mijn vorige bezoeken was ik al diep onder de indruk geraakt van het werk van deze vrouw. Tijdens deze reis hebben we haar niet alleen beter leren kennen, maar door ons bezoek samen met haar aan het nieuwe project op het eiland Sumbawa hebben we vier dagen kunnen zien hoe ze met veel enthousiasme en bevologenheid leiding geeft aan de opbouw van een nieuwe gemeenschap. Ze doet dit alles vanuit een diep religieuze Dominicaanse inspiratie.

Wanneer ik verder terugkijk op deze reis kan ik constateren dat onze bezoeken en gesprekken met de begeleiders/sters van de projecten veel informatie heeft opgeleverd voor het toekomstig beleid van onze 'Stichting Kleinschalige Projecten Indonesië'. Het gaat hierbij vooral om het stellen van prioriteiten die gerelateerd zijn aan onze doelstelling: structureel gelden beschikbaar stellen voor onderwijskansen voor kinderen. Daarnaast zullen we incidentele aanvragen van geval tot geval beoordelen of ze in aanmerking komen voor gelden.

Ik wil besluiten met Anton, Mirte en Aykut hartelijk te bedanken voor het prettig en liefdevol samenzijn gedurende deze reis. Bedankt!

Peter van Hasselt
november 2014

